

Національний технічний університет України
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Кафедра соціології

Медіація у врегулюванні конфліктів

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>C5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, 5 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин: : лекції – 30 год., семінарські – 30 год., самостійна робота – 60 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лекції та Семінарські: викладач, Баханов Олексій Юрійович, 095-77-12-095 e-mail: bakhanov@ukr.net</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=8274</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Конфлікт є невід'ємною частиною нашого життя. Різниця у поглядах інтересах та потребах людей призводить до виникнення складних ситуацій та порушує комунікацію між ними. Сфери прояву конфліктів укрای різноманітні: політика, економіка, соціальні відносини, погляди й переконання людей. Нажаль, як показує практика, конфлікти вирішуються або силовим методом, або за допомогою судової процедури. Це пов'язано зі сприйняттям конфлікту, як негативного явища якого більшість людей намагається уникати. А у разі неможливості цього зробити, ідуть до кінця у відстоюванні власних інтересів. Але існує альтернативний метод вирішення спорів – це медіація. Яка розглядає конфлікт як можливість пошуку нових рішень. На данні час медіація

широко використовується у світі. Медіація, як один з видів альтернативного вирішення спорів стає невід'ємною складовою соціальної і правової культури суспільства. Основні принципи медіації такі як, неупередженість, конфіденційність та добровільність дають змогу у процесі вирішення конфлікту прийти к консенсусу з максимальним урахування бажань та вимог конфліктуючих сторін.

Опанування базових основ медіації дає змогу подолати труднощі у спілкуванні, знизити градус емоційної напруги конфліктуючих сторін. Які є види та моделі медіації? Як їх використовувати під час вирішення конфлікту? Як скласти карту конфлікту? Що таке мова тіла? Що таке медіабельність спору? Як визначати емоційний градус конфлікту? Що таке фрази бар'єри та фрази помічники? Які є види запитань та як їх використовувати? Що таке медіаційна угода?

На ці та низку інших подібних питань студент зможе правильно відповісти, лише зрозумівши і засвоївши тонкощі процедури проведення медіації, принципи медіації, види та моделі медіації, різновиди медіації.

Завдяки засвоєнню змісту програми студенти матимуть можливість аналізувати сучасну практичну медіацію, шляхи врегулювання конфлікту, що спираються на новітні соціологічні дослідження. Викладач надаватиме цілісний огляд багатоманітних типів сучасних конфліктів та характеризує соціальні причини їх виникнення. На заняттях буде виявлено особливості новітніх форм медіації. Викладач продемонструє роль посередництва і переговорів у врегулюванні і трансформації конфлікту. Буде розглянуто теоретичні підходи щодо управління конфліктом та його вирішення за допомогою медіації.

Студенти вмітимуть здійснювати аналіз причин, динаміки та наслідків конфлікту через побудову карти конфлікту на практичних заняттях. Від студентів очікується вміння застосовувати сучасні моделі медіації при вирішенні конфліктів. Для провадження подальшої професійної діяльності студенти набувають навичок формулювання переговорних позицій під час врегулювання конфлікту, отримують знання щодо особливостей процесу медіації та засад проведення діалогу.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також в межах двох годин консультацій з викладачем, місце та час якої повідомляється студентам додатково.

Метою викладання навчальної дисципліни «Медіація у врегулюванні конфліктів» згідно освітньої програми є формування у студентів компетентностей:

Загальні компетентності:

- ЗК 01 - Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- ЗК 07 - Навички міжособистісної взаємодії;
- ЗК 11 - Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- ЗК 16 - Здатність вести дослідницьку діяльність, включаючи аналіз проблем, постановку цілей і завдань, вибір способу й методів дослідження, а також оцінку його якості;

Фахові компетентності:

- ФК 06 - Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;
- ФК 09 - Здатність здійснювати аналіз соціальних причин та наслідків конфлікту;
- ФК 11 - Здатність здійснювати процедуру медіації, налагоджувати та підтримувати комунікацію між різними сторонами конфлікту;
- ФК 12 - Здатність вести інформаційно-просвітницьку діяльність на територіях, що перебувають (або тривалий час перебували) в зоні бойових дій;
- ФК 13 - Здатність здійснювати миротворчу діяльність відповідно до норм міжнародного та

вітчизняного права та загальнолюдських етичних міркувань.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати **програмні результати навчання**:

- РН 13 - Розуміти соціологічні теорії конфліктів та миру, причин та особливостей перебігу регіональних та етнічних конфліктів у світі, методів та процедур їх врегулювання та попередження;
- РН 14 - Визначати найбільш ефективні стилі управління в різних типах організацій, оцінювати мотиваційний фон персоналу організації, рівень конфліктності в колективі, використовувати технології PR в управлінні організацією;
- РН 15 - Відслідковувати актуальну ситуацію в процедурі медіації, прогнозувати її розвиток, скеровувати перемовини відповідно до етапів медіації.

Студенти також отримають практичний досвід формування імітаційних кейсів, застосування сучасних моделей, стадій, технік медіації у своїй професійній та громадській діяльності.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати аналітичні та логічні здібності, вміння міркувати процесом, навички командної роботи.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати комунікативні навички та вирішувати складні конфліктні ситуації під час професійної діяльності.

Пререквізити: Теорія і історія врегулювання конфліктів, Соціологія та психологія криз та конфліктів

Постреквізити: Сучасні теорії миру та конфліктів, Соціологія гендерних конфліктів, Політичний діалог та медіація, Теорія і практика переговорних процесів, Сімейна медіація, Врегулювання конфліктів в інформаційній сфері, Соціологія організацій, управління та трудових конфліктів, Виробнича практика, Переддипломна практика, Підготовка кваліфікаційної роботи

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття , сутність, види та функції конфлікту.

Тема 2. Сутність та природа медіації.

Тема 3. Принципи та процедура медіації.

Тема 4. Види, моделі та техніки медіації.

Тема 5. Сімейна медіація.

Тема 6. Медіація в освітньому просторі.

Тема 7. Бізнес медіація

Тема 8. Медіація у вирішенні трудових спорів.

Тема 9. Міжнародні стандарти медіації.

Тема 10. Перспективи розвитку медіації в Україні

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Медіація у професійній діяльності юриста : підруч. / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. – Одеса : Екологія, 2019. – 456 с. <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c971a47d-3819-40b9-b162-f443a8d2b260/content>

2. Лемперер А., Зальцер Ж., Колсон О., Кордунян І., Пекар М., Коган Ю. Б. Зцілення ран конфлікту. Медіація може допомогти / пер. з англ. І. Кордунян. — Київ : Видавництво «РАЦІО», 2024. — 344 с. — ISBN 978-617-95350-8-6.
3. Докаш В. І. (упоряд.). Конфліктологія та медіація : навч. посіб. ; Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. — 2-ге вид., допрац. і переробл. — Львів : Новий Світ-2000, 2025.-300 с. <https://discovery.kpi.ua/Record/000646009>
4. Рахліс В. Л., Павленко О. О. Переговори і медіація : підручник для підготовки професійного переговорника. — 2-ге вид., переробл. — Київ : Гельветика, 2021. — 344 с. ISBN 978-966-2394-46-7.
5. Пиголенко, І. В. Медіація та антикризові комунікації як засоби вирішення конфліктів / Пиголенко І. В., Груба О. Г. // Збірник наукових праць «Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики». — 2022. — № 96. — С. 6 –14. <https://ela.kpi.ua/items/dfdf8f5e-2709-4b8b-ac83-4159b19d97d3>

Допоміжна література

1. Гриб А. М., Михайлов О. М. Становлення та розвиток інституту примирення на українських землях (IX ст. — 1917 р.): монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 202 с.
2. Фурса С. Медіація в Україні : актуальні питання теорії і практики та необхідність законодавчої регламентації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2014. Вип. 1. С. 5–9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2014_1_3
3. Багінський А.В. Україна у «вирві причинності»: час якісних змін / Андрій Владиславович Багінський // Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Політологія. Соціологія. Право. — 2015. — №1/2 (25/26). — С. 19–24.
4. Культурні цінності Європи/ За ред. Ганса Йоаса і Клауса Віганда.- Пер.з нім.- К.:ДУХ І ЛІТЕРА, 2014.-551 с.,(С. 9-11 ; 227-230; 439-441).
5. Кутуєв П. В. Модерн, модернізація та розвиток: ідеї та практики / П.В. Кутуєв — К.: Талком, 2015 — 467 с.
6. Багінський А.В. Консолідація демократії: часовий вимір /А.В. Багінський // Час у дзеркалі науки: І Міжнародна наукова міждисциплінарна конференція (19 березня 2011 року): Матеріали виступів. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — С.61—63.
7. Багінський А.В. Методологія проектів «Freedom House»: «за» та «проти» /А.В. Багінський // Збірник тез Першого національного конвенту українського відділення Міжнародної асоціації студентів політичної науки (м. Одеса, 24—25 березня 2011 року). — Одеса: Фенікс, 2011. — С.16—19.
8. Георгій Дерлуг'ян. Соціальна еволюція людства: західний і радянський модернізаційні досвіди// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2018. — № 2. — С. 165-184. <http://stmm.in.ua/archive/ukr/2018-2/12.pdf>
9. Вебер М. Три чисті типи легітимного панування // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Макс Вебер ; Перекл. з нім., післям. та комент. О. Погорілого. — Київ, 1998.- С. 157—272. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/weber/wbs.htm>
10. Соціологія модерну та модернізації [Електронний ресурс] : підручник для студ. спеціальності 054 «Соціологія», спеціалізації «Врегулювання конфліктів та медіація» / П. В. Кутуєв, А. В. Багінський, О. І. Василюк, М. Н. Єнін, О. М. Казьмірова, Т. В. Коломієць, Г. О. Коржов, Д. В. Макаренко, І. В. Мацко-Демиденко, І. В. Пиголенко, О. П. Северинчик, О. Л. Якубін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. — Електронні текстові дані (1 файл: 3333 кбайт). — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. — 355 с. <http://www.sociology.kpi.ua/wp-content/uploads/2020/02/Sociology-of-modernity-and-modernization.pdf>

Інформаційні ресурси

1. <http://www.sociology.kpi.ua/literature/> - електронна бібліотека кафедри соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
2. <http://stmm.in.ua/> - журнал Інституту соціології НАНУ «Соціологія: теорія, методи, маркетинг»
3. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
4. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
5. <https://prometheus.org.ua/> - найкращі онлайн-курси України та світу

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Тема 1: Поняття , сутність, види та функції конфлікту.

Лекція 1.

Основні питання: Сутність структура та види конфліктів. Ознаки конфліктів. Чинники та джерела виникнення конфліктів. Об'єктивні та суб'єктивні складові конфлікту. Функції конфлікту. Фази конфлікту. Схеми аналізу у технологіях діагностики конфлікту. Карта конфлікту.

Часові межі конфлікту. Інтервенція в конфлікті. Шкала ескалації конфлікту Фридриха Глазла. Основні форми поведінки в конфлікті. Тест Кеннет Томас та Ральф Кілменн. Стратегії завершення конфлікту. Практичні кейси.

СРС: Розгляд групових конфліктів

Лекція 2.

Основні питання: Часові межі конфлікту. Інтервенція в конфлікті. Шкала ескалації конфлікту Фридриха Глазла. Основні форми поведінки в конфлікті. Тест Кеннет Томас та Ральф Кілменн. Стратегії завершення конфлікту. Практичні кейси.

СРС: Розгляд міжособових конфліктів

Тема 2: Сутність та природа медіації.

Лекція 3.

Основні питання: Природа та поняття медіації. Компоненти медіації. Позиції, інтереси, потреби, як основні складові медіаційного процесу. Сфера застосування медіації. Переваги медіації. Практичні кейси на розуміння позицій, інтересів та потреб.

СРС: Розгляд принципів медіації. Розгляд практичних кейсів щодо способів вирішення конфліктів.

Тема 3: Принципи та процедура медіації.

Лекція 4.

Основні питання: Ключові принципи медіації. Процедурні принципи. Організаційні принципи. Предметна та процедурна конфіденційність. Основні складові процедури медіації.

СРС: Проаналізуйте, як ключові принципи медіації впливають на ефективність вирішення конфлікту між сторонами. Поясніть відмінності між предметною та процедурною конфіденційністю у процесі медіації.

Лекція 5.

Основні питання: Учасники медіації. Функції медіатора. Премедіація. Медіабельність спорів. Практичні кейси.

СРС: Розгляд практичних кейсів на предмет медіабельності.

Тема 4: Види, моделі та техніки медіації.

Лекція 6.

Основні питання: Превентивна медіація. Медіація врегулювання спорів. Приватна медіація. Інтегрована медіація. Позасудова та присудова медіація. Добровільна та обов'язкова медіація. Он-лайн медіація. Відновна модель. Норативна модель. Класична модель. Оціночна модель. Розрахункова модель. Терапевтична модель. Фасилітаційна модель.

СРС: Порівняйте превентивну, позасудову та он-лайн медіацію, вказавши їх переваги та можливі обмеження.

Лекція 7.

Основні питання: Регулятивна модель. Трансформативна модель. Фази медіації. Активне слухання. Мозговий штурм. Торг. Схожа ситуація. Моделювання. Обмін почуттями. Компромісні домовленості. Директивна дія. Третейський суддя, Арбітр, Посередник, Помічник, Спостерігач.

СРС: Проаналізуйте основні фази медіації, визначивши роль посередника на кожному етапі та застосування таких технік, як активне слухання, мозковий штурм і моделювання. Опрацювання технік медіації.

Тема 5: Сімейна медіація.

Лекція 8.

Основні питання: Психотерапія та психологічне консультування в медіації. Особливості процедури медіації з залученням психолога-консультанта. Емоційна складова медіації. Причини виникнення сімейних конфліктів.

СРС: Типові психологічні причини виникнення сімейних конфліктів і можливості їх подолання засобами медіації. Опрацювання технік медіації.

Лекція 9.

Основні питання: Особливості процедури проведення сімейної медіації. Участь неповнолітніх у процедурі медіації. Психологія в сімейній медіації. Перспективи практичного застосування сімейної медіації в Україні.

СРС: Потенціал розвитку сімейної медіації в Україні та значення психологічної підтримки у підвищенні її ефективності. Опрацювання технік медіації.

Тема 6: Медіація в освітньому просторі.

Лекція 10.

Основні питання: Конфлікт і медіація в освіті. Моделі та техніки медіації в освіті. Служби примирення у вирішенні конфліктів. Українська модель медіації в освіті. Практичні кейси.

СРС: Розгляд стадій та складових медіації в освітньому процесі.

Тема 7: Бізнес медіація.

Лекція 11.

Основні питання: Сфера застосування та медіабельність бізнес медіації. Особливості проведення медіації у комерційних спорах. Практичні кейси.

СРС: Розгляд стадій бізнес медіації

Лекція 12.

Основні питання: Особливості проведення медіації у комерційних спорах. Практичне застосування бізнес медіації, як фактор формування та розвитку цивілізованих відносин у господарській сфері

в Україні. Практичні кейси.

СРС: Розгляд складових бізнес медіації

Тема 8: Медіація у вирішенні трудових спорів.

Лекція 13.

Основні питання: Особливості медіації у вирішенні трудових спорів. Фази медіації у вирішенні трудових спорів. Стадії та етапи медіації у трудових відносинах. Індикатори медіабельності трудового спору. Робота з інтересами та потребами сторін.

Основні характеристики трудового арбітражу та медіації. Елементи медіації у трудовому арбітражі. Медіація та трудовий арбітраж: спільне та особливе. Практичні кейси.

СРС: Розгляд стадій та складових медіації у вирішенні трудових спорів. Розгляд стадій та складових медіації у вирішенні трудових спорів.

Тема 9: Міжнародні стандарти медіації.

Лекція 14.

Основні питання: Правове регулювання медіації та її практичне застосування в країнах світу. Регламентація процедури медіації. Права та обов'язки учасників медіації у міжнародній практиці. Декларації генеральної Асамблеї ООН. Особливості процесу медіації у країнах членах Європейського Союзу.

СРС: Особливості процедури проведення медіації у країнах членах Європейського Союзу.

Тема 10: Перспективи розвитку медіації в Україні

Лекція 15.

Основні питання: Медіація у європейському правовому просторі. Директиви Європейського Парламенту та Рекомендації Європейської Комісії. Інструменти розвитку медіації в Україні. Світовий досвід та розвиток медіації в Україні. Особливості практичного впровадження медіації в Україні.

СРС: Особливості процедури проведення медіації у міжнародній практиці.

Семінарські заняття

Тема 1. Поняття , сутність, види та функції конфлікту.

Семінарське заняття 1.

Поняття, сутність, види та функції конфлікту. Стратегії поведінки в конфлікті та альтернативні способи вирішення конфліктів.

Основні питання: Сутність структура та види конфліктів. Ознаки конфліктів. Чинники та джерела виникнення конфліктів. Класифікація конфліктів. Об'єктивні та суб'єктивні складові конфлікту. Функції конфлікту. Конфлікт та спор: загальне та особливе. Практичні кейси. Фази конфлікту. Схеми аналізу у технологіях діагностики конфлікту. Карта конфлікту. Часові межі конфлікту. Інтервенція в конфлікті. Шкала ескалації конфлікту Фридриха Глазла. Основні форми поведінки в конфлікті. Тест Кеннет Томас та Ральф Кілменн. Стратегії завершення конфлікту. Практичні кейси.

СРС: Розгляд групових та міжособових конфліктів. Розгляд практичних кейсів щодо способів вирішення конфліктів.

Семінарське заняття 2.

Медіація в історичному контексті.

Основні питання: Вирішення конфліктів у суспільстві додержавної доби. Медіація в Античний період. Конфлікти у добу Середньовіччя. Медіація від часів Київської Русі до Запорізької Січі.

Неформальне вирішення спорів у Новий та Новітній час. Розвиток медіації в Незалежній Україні.

СРС: Аналіз способів вирішення конфлікту

Тема 2. Сутність та природа медіації.

Семінарське заняття 3.

Сутність та поняття медіації.

Основні питання: Природа та поняття медіації. Компоненти медіації. Позиції, інтереси, потреби, як основні складові медіаційного процесу. Сфера застосування медіації. Переваги медіації. Практичні кейси на розуміння позицій, інтересів та потреб.

СРС: Розгляд принципів медіації.

Тема 3. Принципи та процедура медіації.

Семінарське заняття 4.

Принципи та процедура медіації.

Основні питання: Ключові принципи медіації. Процедурні принципи. Організаційні принципи. Предметна та процедурна конфіденційність. Основні складові процедури медіації. Учасники медіації. Функції медіатора. Премедіація. Медіабельність спорів. Практичні кейси.

СРС: Розгляд практичних кейсів на предмет медіабельності.

Тема 4. Види, моделі та техніки медіації.

Семінарське заняття 5.

Види медіації. Моделі медіації.

Основні питання: Превентивна медіація. Медіація врегулювання спорів. Приватна медіація. Інтегрована медіація. Позасудова та присудова медіація. Добровільна та обов'язкова медіація. Он-лайн медіація. Відновна модель. Норативна модель. Класична модель. Оціночна модель. Розрахункова модель. Терапевтична модель. Фасилітаційна модель. Регулятивна модель. Трансформативна модель. Практичні кейси.

СРС: Розгляд видів медіації. Розгляд моделей медіації.

Семінарське заняття 6.

Техніки та фази медіації. Психологія в медіації.

Основні питання: Фази медіації. Активне слухання. Мозговий штурм. Торг. Схожа ситуація. Моделювання. Обмін почуттями. Компромісні домовленості. Директивна дія. Третейський суддя, Арбітр, Посередник, Помічник, Спостерігач. Практичні кейси. Психотерапія та психологічне консультування в медіації. Особливості процедури медіації з залученням психолога-консультанта. Емоційна складова медіації. Практичні кейси.

СРС: Опрацювання технік медіатора. Опрацювання практичних кейсів.

Тема 5. Сімейна медіація.

Семінарське заняття 7.

Сімейна медіація.

Основні питання: Причини виникнення сімейних конфліктів. Особливості процедури проведення сімейної медіації. Участь неповнолітніх у процедурі медіації. Психологія в сімейній медіації. Перспективи практичного застосування сімейної медіації в Україні. Практичні кейси

СРС: Опрацювання технік медіатора.

Тема 6. Медіація в освітньому просторі.

Семінарське заняття 8.

Медіація в освітньому просторі.

Основні питання: Конфлікт і медіація в освіті. Моделі та техніки медіації в освіті. Служби примирення у вирішенні конфліктів. Українська модель медіації в освіті. Практичні кейси.

СРС: Розгляд стадій та складових медіації в освітньому процесі.

Тема 7. Бізнес медіація.

Семінарське заняття 9.

Бізнес медіація.

Основні питання: Сфера застосування та медіабельність бізнес медіації. Особливості проведення медіації у комерційних спорах. Практичне застосування бізнес медіації, як фактор формування та розвитку цивілізованих відносин у господарській сфері в Україні. Практичні кейси.

СРС: Розгляд стадій та складових бізнес медіації

Тема 8. Медіація у вирішенні трудових спорів.

Семінарське заняття 10.

Медіація у вирішенні трудових спорів.

Основні питання: Особливості медіації у вирішенні трудових спорів. Фази медіації у вирішенні трудових спорів. Стадії та етапи медіації у трудових відносинах. Індикатори медіабельності трудового спору Робота з інтересами та потребами сторін. Практичні кейси.

СРС: Розгляд стадій та складових медіації у вирішенні трудових спорів..

Семінарське заняття 11.

Трудовий арбітраж та медіація трудових відносин.

Основні питання: Основні характеристики трудового арбітражу та медіації. Елементи медіації у трудовому арбітражі. Медіація та трудовий арбітраж: спільне та особливе. Практичні кейси.

СРС: Порівняльний аналіз трудового арбітражу та медіації трудових спорів

Семінарське заняття 12.

Медіація у вирішенні політичних конфліктів.

Основні питання: Особливості проведення процесу медіації у політичній сфері. Прямі перемовини, як основна модель вирішення політичного конфлікту. Нейтральність, як один із основних принципів медіації у політичній сфері. Конфіденційність та неупередженість у вирішенні політичних конфліктів. Емоційна складова політичних конфліктів. Процес посередництва та медіація у політичних конфліктах. Практичні кейси.

СРС: Оформлення домовленостей за допомогою медіаційної процедури.

Тема 9. Міжнародні стандарти медіації.

Семінарське заняття 13

Основні питання: Правове регулювання медіації та її практичне застосування в країнах світу. Регламентація процедури медіації. Права та обов'язки учасників медіації у міжнародній практиці. Декларації генеральної Асамблеї ООН. Особливості процесу медіації у країнах членах Європейського Союзу. Медіація у європейському правовому просторі. Директиви Європейського Парламенту та Рекомендації Європейської Комісії.

СРС: Особливості процедури проведення медіації у міжнародній практиці. Особливості процедури проведення медіації у країнах членах Європейського Союзу

Тема 10. Перспективи розвитку медіації в Україні.

Семінарське заняття 14

Основні питання: Інструменти розвитку медіації в Україні. Світовий досвід та розвиток медіації в Україні. Особливості практичного впровадження медіації в Україні.

СРС: Ознайомлення з проектами закону про медіацію

Семінарське заняття 15

Модульна контрольна робота

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 50 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 60 год.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, необхідним є активна робота на лекційних заняттях, однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Від студентів буде вимагатись активна участь на практичних заняттях. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни.

Студенти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Це слід робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені Силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle».

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням.

Студент на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлення позиції, читаючи з аркуша паперу знижує якість відповіді та оцінку.

Форми роботи

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних

питань. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом із дисципліни.

Крім того студенти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання.

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «Медіація у врегулюванні конфліктів», студенти виконують завдання шляхом проведення процедури медіації за певними кейсами. Самостійне проведення процедури медіації сприяє поглибленню теоретичних знань студентів з окремих тем модуля, ро, сприяє формуванню вміння використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань. Практичні кейси студенти складають самостійно та подають на перевірку викладачу. Проведення процедури медіації відбувається на семінарських заняттях.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання.

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://osvita.kpi.ua/node/179>.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: опитування за темою заняття, складання практичних кейсів, виконання завдань

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.

Семестровий контроль: залік

Рейтинг студента складається з балів, які він отримує за:

- 1) відповіді на семінарських заняттях, аналіз обраних технік медіації, видів запитань та помилок, які були зроблені студентами під час проведення процедури медіації;
- 2) модульна контрольна робота у вигляді складання кейсів;

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 5 балів при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 5 \text{ балів} \cdot 14 = 70 \text{ балів}$.

«відмінно» 5 балів – студент отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» 4 бали – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» 3 бали – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем.

«незадовільно», відсутня робота на семінарі – 0 балів.

6. **МКР.** Ваговий бал – 30 балів.

МКР передбачає усну або письмову відповідь на 3 питання, перелік яких наведений у додатку 1.

Оцінювання відповіді на кожне питання здійснюється за наступними критеріями:

«відмінно» – 9-10 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо питання, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 7-8 балів – відображається сутність питання, але наявні неточності у відповіді;

«задовільно» – 6 балів – неповна відповідь, наявні суттєві помилки;

«незадовільно» – менше 0 балів – відсутня або некоректна відповідь.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Залік.

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

- 48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;
- 43-47 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;
- 38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;
- 33-37 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;
- 30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;
- 0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Заохочувальні бали (не більше 10 балів за усі види робіт):

- за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, «Днях науки ФСП», конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з навчальної дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є зарахування індивідуального семестрового завдання (реферату) та МКР.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Рейтингова оцінка здобувача (бали)	Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)
100-95	Відмінно

94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/PologenniaRSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Під час роботи на лекціях та семінарських заняттях студент уважно слухає викладача, задає питання. Під час перегляду презентації робить нотатки. Під час участі у процедурі медіації та роботи на помилках, сміливо висловлює свою точку зору, але обов'язково аргументує її. Пропонує власні варіанти вирішення конфлікту, технік медіації, запитань та послідовності етапів процедури медіації. Не соромиться вчитись на власних помилках, намагається скласти власну карту конфлікту, та виявити приховані інтереси та потреби сторін конфлікту. Готуючи практичний кейс спирається на теоретичний матеріал та літературу, що були надані викладачем під час лекційних занять. Памятає, що студент який мовчить та не виявляє активність під час проведення занять, не дає можливості викладачу в повному обсязі оцінити рівень знань та здібностей студента. Це в свою чергу негативно впливає на проміжний та підсумковий рейтинг студента.

Позааудиторні заняття

Можлива участь студентів у створенні та роботі Студентських служб примирення (на факультеті).

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено викладачем кафедри соціології Бахановим Олексієм Юрійовичем

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)

Додаток 1

Питання для підготовки для підготовки до заліку

1. Причини виникнення конфліктів.
2. Типологія та структура конфліктів.
3. Види та функції конфліктів.
4. Динаміка та діагностика конфлікту 5. Стратегії поведінки в конфлікті
5. Етапи та способи вирішення конфліктів.
6. Функції та фази конфлікту.
7. Діагностика конфлікту.
8. Карта конфлікту.
9. Особливості поведінки під час конфлікту.
10. Медіація, як спосіб урегулювання конфліктів.
11. Переваги медіації.
12. Принципи медіації.
13. Організаційні принципи.
14. Процедурні принципи. Основні складові процедури медіації.
15. Види та моделі медіації.
16. Функції та стратегії медіації у професійній діяльності.
17. Сторони медіації у професійній діяльності.
18. Взаємодія сторін медіації.
19. Позиції, інтереси, потреби, як основні складові медіаційного процесу.
20. Компетентності медіатора. Конфіденційність та неупередженість у вирішенні конфліктів.
21. Техніки та фази медіації.
22. Активне слухання. Невербальна комунікація.
23. Функції медіатора.
24. Медіабельність спорів.
25. Види медіації.
26. Моделі та техніки медіації в освіті.
27. Бізнес медіація: поняття, сутність.
28. Основні характеристики трудового арбітражу та медіації.
29. Процес посередництва та медіація у політичних конфліктах.